

10 ÅR MED ÖSTRA

VÄTTERBRANTERNA

TEXT: JOSEFINÉ GUSTAFSSON

10 år efter den bombastiska invigningen rotar Runt Vättern upp historien om och spånar kring framtiden för Biosfärområde Östra Vätterbranterna.

Unikt landskap! Alla som åker tåget via Huskvarna eller E4:an genom området får uppleva dramatiken som bergbranterna och de vida vyerna över Vättern ger.

Allt började på 90-talet med konflikter kring ett skogsområde. Många möten senare blev det bestämt att det skulle göras en ansökan om att få bli en del av Unescos nätverk av cirka 700 biosfärområden i världen. Nu har det gått 10 år sedan utmärkelsen och området ingår i Man and the Biosphere Program (MAB). I området ska samverkan och gemensam förvaltning åstadkomma lokala lösningar på globala utmaningar. Den som fick den digra uppgiften att arbeta fram ansökan var Simon Jonegård, då nytexaminerad landskapsvetare med inspiration från Sveriges första biosfärområde Vattenriket i Kristianstad. De sju organisationerna som tillsammans med enskilda medlemmar bildade den ideella föreningen Biosfärområde Östra Vätterbranterna var Gränna Skogsgrupp, länsstyrelsen i Jönköpings län, WWF, LRF, Jönköpings kommun, Skogsstyrelsen och Södra skogsägarna.

”Det var en sådan uppslutning och stolthet över att vi fått Unescos stämpel på området.”

I biosfärområdets södra del, Grenåsa utanför Tenhult, möter jag Simon. Han var även koordinatör för biosfärområdet i uppstarten men är numera egen företagare. Tillsammans vid kaffet sitter också Ellen Nystedt, ansvarig för fokusgruppen Levande Landskap, också hon är egenföretagare. De båda har fått uppdraget att göra den stora 10-årsutvärderingen som ska lämnas till Unescos

högkvarter i Paris. Hösten 2022 avgörs om man är värdig utmärkelsen i 10 år till.

Vad är det viktigaste som hänt under de här tio åren?
– Invigningen och ICC* mötet är för mig personligen två stora händelser som satt spår. Det var en sådan uppslutning och stolthet över att vi fått Unescos stämpel på området. Mycket kul hända och vi såg potentialen. Det var så coolt för att då förstod man vilket sammanhang vi är i, säger Simon med ett brett leende.

Simon Jonegård.

ETT URVAL AV AKTIVITETER SOM GENOMFÖRTS I BIOSFÄROMRÅDE ÖSTRA VÄTTERBRANTERNA

- 2012 Sveriges första artrally, 2012 Bioblitz, ägde rum i Röttle under stor medietäckning och cirka 1000 besökare
- 2013 Nottfisket, ett kulturarv för Östra Vätterbranterna, kartläggs och presenteras i en liten bok
- 2014 Biosfärademien bildas, en nod för lärande och brygga mellan formell utbildning och traditionell kunskap
- 2015 Landskapsekologisk brist- och funktionalitetsanalys görs, ett verktyg för prioritering i naturvårdsarbetet

- 2016 Biosfärprogram 2016-2021 Strategi för hållbar utveckling med sex fokusområden antogs Lövsuccé, ett typiskt vätterbrantsprojekt, med samverkan mellan markägare och olika aktörer för mer lövskog
- 2017 Växa Tillsammans, ett socialt projekt som skapade möten mellan nya och gamla svenskar i biosfärområdet genom t ex biodling, språkpromenader och dansteaterföreställningar
- 2018 Informationskvällar om sole!
- 2019 Naturen tar över, ett konstprojekt tillsammans med Österängens konsthall
- 2020 Mera Friluftsliv, ett informationsprojekt med bland annat skyltar vid olika "demonstrationsområden"
- 2021 Projektet Kontinuitetskog/Betesskog med fältkonferens och film

Ellen Nystedt funderar och säger:

– Personligen så var det nog egentligen hamlingsprojektet 2005-2006 som satte biosfärområdet på kartan. Att vi fick jobba tillsammans där i Ölands by. Att det fanns ett större perspektiv på landskapet. Jag var nyinflyttad då. Bygdeföreningen och bygdekänslan kring natur- och kulturarv, där stack Vätterbranterna ut i stoltheten över skönheten i naturen och kulturlandskapet.

Jag ringer upp Charlotte Strandell som har varit koordinatör för Biosfärområde Östra Vätterbranterna de senaste åren. Hon bor också mitt i området.

– Det lokala engagemanget och samverkan mellan många olika aktörer är något som sticker ut i Vätterbranterna. Att biosfärområdet jobbat med att utbilda på förskolor, skolor och universitetet är också viktigt, menar hon. Om du ser i backspeglarna om 10 år, vad har då hänt?

– Jag tänker att man är stolt över sitt område! Att man ser potentialen av resurserna som kan utvecklas lokalt, som hållbart skogsbruk eller besöksnäringen. Det är det som det kokar ner till, svarar Simon.

– Förutom att det finns skyltar (som varit en käpphäst länge), så är biosfärområdet då en naturlig del av identiteten i bygden. Biosfärområdet är också en naturlig kontaktväg för att söka gemensamma lösningar. En öppenhet för nytänkande i bygden finns. Biosfärområdet blir en varm fann för nya idéer för småföretagare eller när det kommer till vad jag vill göra med min fastighet, säger Ellen hoppande.

När Charlotte gör en framtidspaning lyfter hon fram cyklingen.

– Det jag vet är på väg att hända är att Vätterbranterna blir en ännu större destination för cykling än idag. Stora satsningar görs på alla typer av cykling, framhåller hon.

Charlottes bästa tips för besökare är Bauergården med sitt cykelhotell som också samarbetar med Cykellyckas Elna Dahlstrand som guide. Bland gårdsbutikerna lyfter hon fram Lupiners gård för det lokalproducerade köttet, fårskind och keramik samt deras vandringsled. Flättinge gårdscafé med systarna Sandra, Josefine och Louise som erbjuder närodlat, ekologisk och rättvis fika, är ett måste vid ett besök i Vätterbranterna tycker Charlotte.

*ICC International Coordinating Council, Unescos styrelse för biosfärområdena i 120 länder

10 PÄRLOR I ÖSTRA VÄTTERBRANTERNA

1. Visingsö, cykelparadis för hela familjen
2. Gränna, Andrémuseet & Grännaberget
3. Röttle by med ett vackert vattenfall i unik smålandsmiljö
4. Äppledalen med Vistakulle och Landsjön runt
5. Västanåleden för den som vill vandra nära Vättern
6. Bunn & Ören med Trolska båtturer eller paddla själv i John Bauers landskap
7. Råbyskogen för tystnad och naturskogsupplevelse
8. Huskvarnaberget, Pustaleden med Smedbyn och Huskvarna museum
9. Klevens café för den vidunderliga utsikten och de goda småkakorna
10. Uvaberget vid Tenhultasjön och Grenåsa byggnadsvårdsbutik